

El pessebrisme d'Olot i el paller

Tot va començar amb l'aliança entre Carles Panyó, pintor i fill d'Olot, i Ramon Amadeu, arribat de Barcelona

Tenen molt més a veure amb l'Ata Garrotxa que amb Palestina

Com pots dir a la mainada que et faci un pessebre amb un paller?

“A l'hora de muntar un pessebre, com pots dir a la mainada que et faci un paller?” La pregunta la planteja Miquel Serrat, president de l'Associació de Pessebristes d'Olot i la Garrotxa. Ho fa amb un cert deix d'escepticisme després de comprovar que les presses i les xarxes socials estan a punt de tocar de mort el pessebrisme, una proposta artística i cultural que, en aquestes dades nadalenques, transforma la capital de la Garrotxa i la converteix en una cita ineludible per a tots aquells qui vulguin gaudir dels diorames, els muntatges, les figures i les instal·lacions escultòriques que es reparteixen per tota la ciutat. La pregunta sembla senzilla, però, en realitat, és un problema deductiu per a uns vailets que com a molt, coneixen les grans bales rodones de palla però han perdut les referències geogràfiques, agrícoles i culturals que han convertit l'escola pessebrista olotina en una de les de més prestigi europeu.

Serrat, que mostra coneixement i lucidesa, recorda, sense migranya, els temps en què la indústria dels sants i de les figures de pessebre permetia treure's un sobresou a la majoria de les famílies olotines: hi havia qui pintava, qui feia els vestits, qui posava botons i qui ajustava els acabats. Tot va començar amb l'aliança entre Carles Panyó, pintor i fill d'Olot, i Ramon Amadeu, escultor arribat desterrat des de Barcelona en plena guerra del Francès. Es van aliar per muntar els naixements en les cases principals, com ara can Vayreda, Solà-Morales i can Trinxeria. Influenciats per l'estètica realista dels pessebres napolitans (el 1760, Maria Amàlia de Saxònia, esposa de Carles III, va popularitzar el pessebre en instal·lar un naixement al palau del Buen Retiro de Madrid), el tàndem d'artistes va aconseguir trencar els barrots invisibles que limitaven la construcció dels pessebres en recintes molt particulars i no tan sols van decidir utilitzar els habitants de la zona com a models de les figures, sinó que també van emprar el fang com a material de creació i van buscar noves perspectives i representacions del paisatge per donar una nova dimensió a una disciplina que, amb els anys, va assolir ressò mundial. Aquell era un negoci petit, en què comptava més el prestigi que la pecúnia, que va ser reinterpretat pels germans Vayreda, sobretot en Joaquim, que va entendre que el pessebre havia de sortir de les estances principals i entrar a les llars subalternes, que eren les podien popularitzar la tradició. Serrat assegura que a Olot es va viure un primer intent de socialització del pessebre, cosa que va fer que la seva construcció fos una cadena de favors lligada als tallers d'estatuària que s'ha perpetuat al llarg dels anys, perfectament integrada en l'estructura de les famílies: “És una escola –assegura– que com a professors ha tingut pares, tietes, avis, els professors de les escoles de primària i secundària, el veí de dalt o de sota...”, i també remarca que molts artistes reconeguts van pintar les caixes dels diorames o van fer els motlles de les figures del naixement. Amb tot, el més important va ser que la producció industrial va fer abaixar el preu de les imatges i Olot es va convertir en un dels centres pessebrístics de Catalunya. “L'associació de pessebristes fa classes a les escoles, però nosaltres –assegura Serrat– hem arribat a la conclusió que, avui, la mainada té tantes coses que l'entretenen que pensar que es passarà cinc o sis mesos dedicada a fer un pessebre és una fita impossible.”

Queden llunyans els dies que un fanalet penjat d'una canya indicava les cases i les seus d'entitats que havien muntat un naixement que es podia visitar o que tenia un accés directe des del carrer. Avui, la mostra de pessebres –el primer concurs és del 1915– es reparteix per tota la ciutat. Així, a l'edifici de l'Hospici, el visitant

pot trobar un homenatge a una de les grans nissagues de figuraries, els Traité, en Manel, el pare, i en Josep, el fill, mentre que al claustre i, en col·laboració amb els Museu dels Volcans, es pot aprendre la recepta per bastir un pessebre respectuós amb el medi ambient. El dia que la va visitar una escola de la ciutat, hi van descobrir un paller en miniatura, però també els secrets d'un diorama amb la molsa, el suro, els rius i les figures. En el fons, aprenien a construir una realitat virtual allunyada del relat bíblic que tenia molt més a veure amb l'Alta Garrotxa que amb la Judea resseca de fa 21 segles.

La mostra de pessebres ha donat prestigi a un art que, tot i considerar-se menor, sense rellevància artística, a Olot lluita per consolidar el Centre d'Art del Pessebrisme, un projecte llargament cobejat que ha patit diversos retards i complicacions i que intenta recuperar la memòria, i les construccions d'uns autors locals que han treballar la disciplina des de la meitat del segle passat.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 03-01-2019, Pàgina 16

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/1528819-el-pessebrisme-d-olot-i-el-paller.html>